

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМОТВОРЧИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Пирожкова Ю.В., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

Зростаюча роль місцевого самоврядування вимагає оновлення законодавства, всебічного дослідження як нових правових інститутів, так і тих, що існували дотепер і в сучасних умовах набули нового змісту. До них належать основні принципи нормотворчого процесу органів місцевого самоврядування в Україні. У статті розглядаються принципи місцевого самоврядування, а також на їх засадах окреслюються принципи нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування в Україні, пропонується їх визначення. Запропоновані пропозиції щодо вдосконалення законодавства в зазначеній сфері.

Ключові слова: місцеве самоврядування, принципи права, принципи місцевого самоврядування, принципи нормотворчого процесу органів місцевого самоврядування, нормотворча діяльність, нормотворчий процес.

Пирожкова Ю.В. ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ РЕАЛИЗАЦИИ НОРМОТВОРЧЕСКИХ ПОЛНОМОЧИЙ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В УКРАИНЕ: СОВРЕМЕННЫЙ ПРАВОВИЙ АНАЛИЗ / Запорожский национальный университет, Украина

Возрастающая роль местного самоуправления обуславливает реформирование законодательства, исследование новых правовых институтов, так и существующих, которые в современных условиях видоизменились. К таковым следует отнести основные принципы нормотворческого процесса органов местного самоуправления в Украине. Статья посвящена исследованию принципов местного самоуправления, которые являются базовыми для определения принципов нормотворческого процесса органов местного самоуправления в Украине, предлагается их перечень и законодательное закрепление.

Ключевые слова: местное самоуправление, принципы права, принципы местного самоуправления, принципы нормотворческого процесса органов местного самоуправления, нормотворческая деятельность, нормотворческий процесс.

Pirozhkova Y.V. BASIC PRINCIPLES OF REALIZATION OF RULE-MAKING AUTHORITY OF THE LOCAL GOVERNMENT IN UKRAINE: MODERN LEGAL ANALISES / Zaporizhzhya national university, Ukraine

The increasing role of the local government cases reforming of legislation, researching of new legal institutions and the existing ones, which are changed in the modern realities. Such as basic principles of the local government's rule making process in Ukraine. The article is dedicated to researching of local government principles, which are basic for defining principles of rule-making process of local government in Ukraine. The way of legislative definition is proposed.

Key words: local government, legal principles, principles of local government, principles of the local government rule-making authority, rule-making process.

Проголошення Україною після відновлення незалежності побудови демократичної, соціальної, правової держави породило потребу цілеспрямованої трансформації як суспільства, так і управління ним з урахуванням його нових якостей. Проте реалізація напрацьованих реформ зіткнулася з величезними труднощами. У першу чергу це стосується реформ публічної влади. Незважаючи на певні кроки в цьому напрямі, в Україні досі існує неефективна, за сьогоднішніх умов, система управління, складовою якої є місцеве самоврядування [1, 6].

Демократизація суспільного життя в Україні зумовлює необхідність активізації управлінського впливу, розширення повноважень органів місцевого самоврядування [2, 4]. Аналіз тенденцій розвитку самоврядування, основних засад функціонування системи місцевого самоврядування, дають змогу підвищити його ефективність. Так, як зазначає А. Карлов, характеристики принципів місцевого самоврядування дозволяють досягнути протиріччя управлінської діяльності, розвиток влади [3].

На сучасному етапі розвитку суспільства виникла необхідність перегляду значної кількості існуючих уявлень про правові та наукові категорії. Цей процес набуває ще більшої актуальності, з огляду на те, що курс на побудову демократичної, соціальної та правової держави потребує критичного конструктивного аналізу досягнень і прорахунків загальнотеоретичної юридичної науки в минулому та її побудови на зовсім іншій, якісно більш досконалій, методологічній основі.

Метою даної статті є дослідження принципів реалізації нормотворчих повноважень органів місцевого самоврядування в Україні, аналіз основних наукових думок у зазначеній сфері, а також окреслення перспектив вдосконалення чинного законодавства.

Зрозуміло, що будь-які заходи в межах правової реформи слід починати з удосконалення основоположних джерел, керівних засад права в цілому, тобто з принципів права. Це дасть змогу послідовно, комплексно й системно проводити правову реформу, а отже, відповідно, удосконалювати право в Україні в цілому. Адже принципи права – це явища, що не тільки пов'язують право з політикою, економікою, духовним життям суспільства, а й забезпечують єдність різних власне правових процесів, форм, теорій, ідей і концепцій, понятійно-категоріальних рядів.

Значний внесок у дослідження принципів права в Україні зробили такі вчені, як В.Б. Авер'янов, Н.П. Воронов, О.Ф. Гранін, В.М. Горшеньов, В.Н. Денисов, А.Я. Дубінський, М.І. Козюбра, В.В. Копейчиков, М.Й. Коржанський, Л.Т. Кривенко, С.Л. Лисенков, Н.М. Мироненко, Г.О. Мурашин, М.Ф. Орзіх, В.Ф. Погорілко, П.М. Рабінович, О.Ф. Фрицький, Л.П. Юзьков та інші.

Процес створення нормативно-правових актів в органах місцевого самоврядування (до проголошення незалежності України — переважно в Радах народних депутатів) був предметом дослідження радянських державознавців, зокрема, М. Васильєва, Б. Дрейшева, М. Воронова, В. Горшеньова, В. Копейчикова, Р. Павловського та ін.

Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування детально досліджено В.С. Куйбідою [1]. На жаль, принципи нормотворчого процесу органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі залишені поза увагою науковців, що слід вважати суттєвим недоліком, який потребує усунення, адже, нормотворчий процес в органах місцевого самоврядування в Україні має відповідати загальнодемократичним принципам: законності, гуманізму, відкритості, колегіальності, професійності, науковості та здійснюватися з дотриманням правил нормотворчої техніки [4, 456-457]. Це має сприяти встановленню такого порядку підготовки, обговорення й затвердження правових актів, який би забезпечував активну й ефективну участь у ньому членів територіальної громади, об'єднань громадян, підприємницьких структур, депутатів; урахування громадської думки, потреб соціально-економічного розвитку відповідної території, інтересів різних верств населення [5, 162]. Крім того, нормотворчий процес має відповідати об'єктивним закономірностям розвитку суспільства, бути науково обґрунтованим, враховувати досягнення науки і техніки, ґрунтуватися на теоретичних розробках проблем, що потребують нормативного вирішення. Важливе значення має використання зарубіжного і вітчизняного досвіду, результатів громадських слухань, соціологічних та інших досліджень, участь у розробці актів кваліфікованих фахівців, представників різних галузей науки, вчених-юристів. М. Петришина відмічає наявність розбіжностей у наукових поглядах щодо розуміння цього питання, а також суперечностей у положеннях законодавства не можуть не впливати на ефективність нормотворчої діяльності органів місцевого самоврядування, а отже, і на якість та ступінь реалізації нормативних актів, які вони приймають з метою вирішення питань місцевого значення [6]. Таким чином, необхідно погодитись із думкою В.С. Куйбіди, що зазначає про актуальність пошуків такої організації принципів діяльності системи органів місцевого самоврядування, які, враховуючи українські самоврядні традиції, історичні особливості територіального розвитку та світовий досвід, забезпечили б європейські стандарти надаваних органами місцевого самоврядування послуг, від яких вимагається не тільки відкритість, прогнозування і врахування змін зовнішнього середовища, забезпечення зворотного зв'язку зі споживачами послуг, а й націлення на інновацію послуг нових організаційно-функціональних принципів діяльності [1, 7].

У сучасній вітчизняній юридичній літературі існує чимало досліджень, присвячених принципам права, їх аналіз дає можливість виокремити декілька основних підходів щодо тлумачення цієї теоретичної конструкції, а саме:

- 1) юридичні принципи – основні ідеї. М. Марченко пропонує трактувати принципи права як основні ідеї, вихідні положення процесу його формування, розвитку і функціонування; конструкції, на засадах яких встановлюються і функціонують не тільки норми, інститути або галузі, але й вся правова система [7, 22-23]. Р. Лівшиц визначає принципи права як

ідеї, норми і відносини, що охоплюють усю правову матерію і надають їй логічності, послідовності, збалансованості, звільнюють від конкретики та частин [8, 195]. А. Олійник зазначає, що це закріплені в праві головні ідеї, вихідні засади або основи функціонування, що характеризують його зміст, головне призначення та зумовлені загальними закономірностями розвитку суспільства. У них відображаються взаємодія та співвідношення окремих явищ державно-правової дійсності [9, 64].

- 2) принципи права – сфера правосвідомості, правової ідеології і науки (праці С. Алексєєва, Є. Лукашевої, В. Нерсесянца та інших учених) [10, 102-105; 11, 110-112].
- 3) принципи – категорія об'єктивна. Наприклад, О. Скакун визначає цю критерію як об'єктивно притаманні праву відправні положення, безперечні вимоги (позитивні зобов'язання), які висуваються до учасників суспільних відносин з метою гармонійного поєднання індивідуальних, групових та суспільних інтересів, зауважуючи, що принципи – це система координат, у межах якої розвивається право, і одночасно – вектор, що визначає напрямок його розвитку [12, 240].
- 4) визначення, що будуються на аналізі різниці понять принципів права і правових принципів. В. Котюк акцентує увагу на потребі розмежування цих понять, вважаючи, що правові принципи виникають задовго до виникнення системи права і законодавства, вони закріплюються в цих системах, переходять у принципи права. Правові принципи – це головні ідеї, які виражають основні вимоги до системи права тієї чи іншої держави. Це, перш за все, категорії суспільної правосвідомості, й вони далеко не завжди виражені в системі права і правових нормах. Іноді правові принципи називають головними засадами, основами, началом, на підставі яких будується система права [13, 30].

Безперечно, принципи права – явище неоднозначне, яке досліджується з різних поглядів. Розгорнуту характеристику принципів права пропонує А. Колодій, зазначаючи, що категорія „принципи права” має використовуватися у всіх випадках, коли йдеться про основні положення, що належать до юриспруденції, термін „принципи” може лише уточнюватись і деталізуватись залежно від сфери існування права. На його думку, принципи – основні положення, які виражають найважливіші закономірності й підвалини певного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права і становлять його головні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальною значимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови і зміцнення певного суспільного ладу; спрямовують і надають синхронності усьому механізму правового регулювання суспільних відносин, більш досконало розкривають місце права в суспільному житті та його розвиток; є критерієм законності й правомірності дій громадян і посадових осіб, адміністративного апарату й органів юстиції [14, 26-27].

Отже, принципи права є важливою складовою правової науки і становлять її фундамент. Тому науковий ґрунтовний аналіз основних закономірностей функціонування правових принципів є центральним завданням науковців і потребує подальшого дослідження.

Що ж стосується місцевого самоврядування, то через призму його основних принципів більш повно розкривається зміст цього важливого інституту, його місце і роль у суспільстві та державі. Основні принципи місцевого самоврядування обумовлюють характер його системи, територіальної, організаційно-правової та матеріально-фінансової основ, особливості правового статусу територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування, а також, безумовно, і прийняття рішень даним інститутом публічної влади.

З викладеного стає зрозумілим, що основними принципами раціональної організації будь-яких процесів є пропорційність, неперервність, паралельність, прямоочність, ритмічність, а також концентрація однорідних предметів праці (деталей, інформації, документів і т.п.) в одному місці, гнучкість процесу [15, 87].

Система принципів місцевого самоврядування знайшла своє правове врегулювання в статті 4 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” [16]. Проте не всі вони однаково відображають ті якісні його характеристики, завдяки яким воно принципово відрізняється, наприклад, від державного управління та інших соціально-політичних явищ [17, 189-190]. До основних принципів місцевого самоврядування належать: принцип народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності у межах повноважень, визначених

ззначеним та іншими законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування. З огляду на це, основні принципи місцевого самоврядування слід умовно поділити на дві групи:

- а) універсальні, тобто властиві як місцевому самоврядуванню та його органам, так і органам державної влади: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; виборності;
- б) ті, що властиві лише місцевому самоврядуванню та його органам: поєднання місцевих і державних інтересів; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності у межах повноважень, визначених Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” та іншими законами; підзвітності та відповідальності перед місцевими територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування.

До першої групи передбачених ст.4 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” принципів місцевого самоврядування слід віднести такі, як: народовладдя, законність, гласність, колегіальність, виборність.

Вагомими аргументами на користь перших двох принципів (народовладдя, законність) є положення Основного Закону України. Так, відповідно до ч.2 ст.19 Конституції України „народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування” (частина перша ст.5), а також „органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України” [18]. Головний принцип місцевого самоврядування був закладений М. Грушевським, який писав, що демократичним є такий устрій, коли народ сам собою править і в селі, і в повіті, і в губернії, і у всій краї [2]. Таким чином, базовий принцип народовладдя в діяльності місцевого самоврядування зводиться до того, що джерелом місцевої влади, який наділив її повноваженнями, є весь народ, хоча носієм влади для кожного муніципалітету є відповідна йому територіальна громада, тобто населення, що постійно мешкає в межах територіальної одиниці. Територіальна громада як суб’єкт місцевої влади має змогу реалізовувати свою владу у формах безпосередньої або представницької демократії.

Принцип законності, як обов’язкова умова діяльності публічної влади взагалі, знаходить своє вираження й у місцевому самоврядуванні. Він полягає в точному, повному і неухильному дотриманні чинного законодавства. Тобто, законність – це виконання усіма суб’єктами права чинного законодавства. Варто зазначити, що органи публічної влади, у тому числі й місцева влада, замість диспозитивного принципу („дозволено те, що не заборонено законом”), мають керуватися у своїй діяльності принципом „дозволено лише те, що прямо передбачено законом”. Наслідком реалізації принципу законності є правопорядок [19, 194].

Що ж стосується інших трьох принципів (гласності, колегіальності, виборності), то вони також є універсальними, тими закономірностями, які притаманні організації та діяльності не тільки місцевого самоврядування та його органів, а й, наприклад, державним органам – Верховній Раді України (виборності, колегіальності), Кабінету Міністрів України (колегіальність), а також усім, без винятку, органам державної влади (гласності). Адже в демократичній державі влада має бути не тільки ефективною та відповідальною перед народом, а й прозорою.

Гласність як принцип місцевого самоврядування передбачає прозорість діяльності органів місцевої влади, їх підконтрольність, необхідність звітування перед громадою. Гласність є важливим інструментом, що „захищає” демократичні відносини, створюючи перешкоди для узурпації або закритості влади, у тому числі й на місцях. Одним із засобів дотримання гласності на місцевому рівні є передбачені законом громадські слухання. Відповідно до ст.13 Закону „Про місцеве самоврядування в Україні”, „територіальна громада має право проводити громадські слухання – зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування”. Таким чином, здійснюється контроль роботи відповідної місцевої ради, і з’являється можливість порушити важливі для територіальної громади питання. Даний принцип також закріплений у Законі України від 14.12.2010 р. № 2784-

17 «Про прискорений перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування» [20].

Колегіальність органів місцевого самоврядування означає спосіб управління, за яким рішення приймаються не однією особою, а всією радою. При цьому має враховуватися думка окремих осіб (депутатів) відносно вирішення порушеного питання. Жоден із депутатів місцевої ради або її голова не має переваги перед іншими під час голосування. Відповідальність за прийняте рішення в такому випадку розподіляється між усіма членами ради.

Принцип виборності місцевого самоврядування є запорукою демократичної зміни влади і перешкоджає узурпації влади на місцевому рівні. Виборність реалізується у вигляді представництва осіб із числа жителів конкретної територіальної громади у відповідному органі місцевого самоврядування. Організаційна форма, що реалізує таке представництво – вибори депутатів місцевих рад та їх голови. Порядок формування та організація діяльності рад визначаються Конституцією України, законами, а також статутами територіальних громад. Організацію місцевих виборів найбільш повно регламентує Закон України „Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”. У ньому проголошуються всі демократичні принципи виборчого процесу, що застосовуються й у загальнодержавних виборах: рівність, пряме виборче право, вільність, таємність, особисте голосування. Усі органи місцевої влади, крім сільських, селищних рад і сільських, селищних, міських голів, формуються за пропорційною виборчою системою [21].

До другої групи передбачених статтею 4 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” принципів місцевого самоврядування слід віднести такі: правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність у межах повноважень, визначених цим та іншими законами; поєднання місцевих і державних інтересів; державна підтримка та гарантії місцевого самоврядування; підзвітність та відповідальність перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; судовий захист прав місцевого самоврядування.

Розкриваючи другу групу принципів, передбачених статтею 4 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”, варто наголосити, що принцип правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності місцевого самоврядування означає незалежність місцевої влади у вирішенні місцевих питань. Організаційно-правова самостійність впливає із того, що органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються законами власними повноваженнями, у межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність, відповідно до закону. Згідно із Законом, матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад. Таким чином, у матеріально-фінансовому плані місцеве самоврядування відокремлене від держави, зокрема місцеві бюджети є самостійними, вони не включаються до Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та інших місцевих бюджетів.

Принцип підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб впливає із того, що територіальна громада є носієм влади місцевого самоврядування, а його органи та посадові особи є представниками громади, обраними шляхом виборів. Підконтрольність місцевих органів у довгостроковому періоді реалізується за допомогою виборів, під час яких члени громади фактично дають оцінку роботі попереднього складу ради. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування. Підзвітність органів місцевої влади перед громадою затверджується статтею 75 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”, згідно з якою вони „періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність” [16]. Відповідальність органів місцевої влади виявляється у тому, що територіальна громада у будь-який час може припинити повноваження відповідних органів, якщо вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здійснення наданих їм законом повноважень. Підставою для припинення повноваження органу місцевої влади в цьому випадку може бути рішення

місцевого референдуму, проведеного відповідно до законодавства. У країнах з розвинутою системою соціального ринкового господарства, яскравим прикладом якої є Германия, мета управління складається з узгодженості економічної ефективності та соціальних гарантій, соціальної справедливості для всіх громадян країни. Тому проблемам управління приділяється велика увага. Зміцнення управління на місцевому рівні шляхом децентралізації прав та відповідальності дозволяє врахувати інтереси громадян на відповідній території. Велика роль регіонального управління зумовлена тим, що саме на місцях, у регіонах вирішуються національні, демографічні, соціальні програми. У свою чергу, через регіональні органи реалізується державна політика управління економікою країни [2].

Матеріальна державна підтримка місцевого самоврядування виражається в тому, що “державна бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою” [18].

Таким чином, місцеве самоврядування має власну систему принципів, які визначають характер системи місцевого самоврядування, територіальної, організаційно-правової та матеріально-фінансової основ, особливості правового статусу територіальних громад, органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Зважаючи на проаналізовані принципи місцевого самоврядування в Україні, що є своєрідним «каркасом» діяльності даного суб'єкта публічної влади, вважаємо можливим виділити та доповнити наступними принципами реалізації нормотворчих повноважень органів місцевого самоврядування: принцип гуманізму, визнання людини, її прав і свобод найвищою соціальною цінністю та головною метою рішення органу місцевого самоврядування; принцип субсидіарності; принцип повсюдності; принцип публічності і прозорості; принцип правової самостійності. Проблематика тлумачення принципів нормотворчих повноважень органів місцевого самоврядування, виходячи з особливої важливості для існування локальної демократії в державі, обов'язково повинна знайти своє місце та нормативне вирішення і закріплення в профільному законодавстві про місцеве самоврядування. Як зазначає С.В. Маліков продуктивним є розробка відповідного спеціального Закону «Про принципи місцевого самоврядування в Україні» [22]. На нашу думку, більш доречним вбачається доповнення принципами реалізації нормотворчих повноважень органів місцевого самоврядування статті 4 базового Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

ЛІТЕРАТУРА

1. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування: [монографія] / В.С. Куйбіда. – К.: МАУП, 2004. – 432 с.
2. Рябченко О.П. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин: монографія / О.П. Рябченко; за заг. ред. О.М. Бандурки. – Харків: Вид-во ун-ту внутр. справ, 1999. – 304 с.
3. Камінська Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз: [навч. посібн.] / Н.В. Камінська. – К.: КНТ, 2010. – 232 с.
4. Головистикова А.Н. Проблемы теории государства и права: [учеб.] / А.Н. Головистикова, Ю.А. Дмитриев. – М.: Эксмо, 2005. – 824 с.
5. Воронов М.П. Місцеве самоврядування України та його акти: [навч. посіб.] / М.П. Воронов. – К.: НИК ВО, 1992. – 56 с.
6. Петришина М. Загальна характеристика нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування в Україні / М. Петришина // Право України. – 2010. – № 4 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [://www.info-pressa.com/article-359.html](http://www.info-pressa.com/article-359.html)
7. Марченко М.Н. Общая теория государства и права: [учебник] / М.Н. Марченко. – Академ. курс в 2-х томах. – Т. 2. – М.: Зерцало, 1998. – 656 с.
8. Лившиц Р.З. Теория права: [учебник] / Р.З. Лившиц. – 2-е изд. – М.: БЕК, 2001. – 224 с.
9. Олійник А.Ю. Теорія держави і права: [навч. посібник] / А.Ю. Олійник. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.

10. Алексеев С.С. Проблемы теории права: [курс лекций] / С.С. Алексеев. – В 2-х т. – Т.1. – Свердловск: Свердл. юрид. ин-т, 1972. – 396 с.
11. Проблемы общей теории права и государства; под общ. ред. В.С. Нерсесянца. – М.: изд-во Норма, 2001. – 832 с.
12. Скакун О.Ф. Теория государства и права: [учебник] / О.Ф. Скакун. – Х.: Консул, 2000. – 730 с.
13. Котюк В.О. Теорія права: [курс лекцій] / В.О. Котюк. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с.
14. Колодій А.М. Принципи права України: [монографія] / А.М. Колодій. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
15. Ширшикова Р.М. Організаційно-правове забезпечення реалізації нормативно-правових актів центральним органом виконавчої влади України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Р.М. Ширшикова – К., 2009. – 208 с.
16. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
17. Кравченко В.В. Муніципальне право України: [навчальний посібник] / В.В. Кравченко, М.В. Пітцик. – К.: Атіка, 2003. – 345 с.
18. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
19. Шульга А.М. Теория государства и права: [учебное пособие] / А.М. Шульга. – Х.: НУВД, 2006. – 416 с.
20. Про прискорений перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування: Закон України від 14.12.2010 р. № 2784-17 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 24. – Ст. 169.
21. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: закон України від 06 квітня 2004 року № 1667-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 30-31. – Ст. 382.
22. Маліков С.В. Принципи місцевого самоврядування в Україні: проблеми інтерпретації і легалізації / С.В. Маліков / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2010_1/8.pdf

УДК 342.9:338(091)

ІСТОРИЧНА ПАРАДИГМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Позняков С.П., к.ю.н., доцент

Національний університет державної податкової служби України

У статті досліджено тенденції історичного соціально-економічного розвитку та наукових і практичних підходів щодо формування державної економічної політики в провідних європейських країнах, а також їх досвід у використанні засобів і способів адміністративно-правового регулювання суспільних господарських відносин.

Ключові слова: історія, соціальний розвиток, державна економічна політика, засоби і способи адміністративно-правового регулювання, господарські відносини.

Позняков С.П. ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАРАДИГМА АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТНОШЕНИЙ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ / Национальный университет государственной налоговой службы Украины, Украина
В статье исследованы тенденции исторического социально-экономического развития, научных и практических подходов по формированию государственной экономической политики в ведущих